

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет філології

Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.01 Українська мова та література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні
кафедри української літератури
Протокол № 1
від “04” вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика викладання української літератури
Викладач (-і)	Слоньовська Ольга Володимирівна
Контактний телефон викладача	(0342)596074
Е-mail викладача	olga.slonovska@ukr.net
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації: 30 год. Понеділок 11.30- 13.30. Кафедра української літератури, 303 ауд. Онлайн-консультації: 30 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Методика викладання української літератури» вивчається студентами-бакалаврами третього курсу навчання у шостому семестрі й має на меті ознайомлення з особливостями сучасної методики викладання української літератури у загальноосвітніх навчальних закладах (насамперед школах, гімназіях, ліцеях), а також тих коледжах і пту, які, окрім кваліфікаційних дипломів про фахову спеціальність, гарантують своїм випускникам отримання атестатів про середню освіту. Курс покликаний допомогти студентам-бакалаврам набути належних знань з методики викладання української літератури переважно у середніх загальноосвітніх школах I – III рівнів (та інших загальноосвітніх закладах), підготувати студентів-філологів до практичної діяльності, сформувані в них теоретичні й практичні вміння створювати ефективні навчально-виховні ситуації в освітньому та виховному процесі з вагомим використанням сучасних технологій навчання, відпрацьовувати практичні вміння та навички науково-дослідницької діяльності (наприклад, навчити учнів створювати проекти, готувати роботи на конкурс в МАН), формувати національну свідомість, естетичні смаки й основні вектори самоосвіти. У результаті вивчення курсу «Методика викладання української літератури» студент-бакалавр спеціальності 035 Філологія має на основі засвоєних теоретичних понять і практичних навичок уміти ефективно застосовувати різні комбінації методів і прийомів викладання української літератури у школі, обирати творчий підхід під час проведення занять різного типу, індивідуальної, самостійної та дистанційної форми навчання</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є:</p> <p>Познайомити студентів з історією виникнення, розвитку та становлення навчальної дисципліни «Методики викладання української літератури».</p> <p>Дати основні поняття специфіки роботи вчителя української мови і літератури в школі:</p> <p>а) ознайомитися з чинною програмою, підручниками рівня стандарту і профільного рівнів;</p> <p>б) практикою навчання шкільного курсу української літератури учнів різнорівневих вікових груп;</p> <p>в) з сучасним методичним інструментарієм, покликаним оптимізувати роботу вчителя-словесника та учня;</p> <p>г) зосередити увагу студентів-бакалаврів на особливостях шкільних видів аналізу тексту, значенні базових знань для сприйняття та розуміння учнями тексту, ролі позакласної та факультативної роботи для успішної реалізації кінцевої мети достатньо високої літературної освіти випускника загальноосвітнього закладу.</p>	

Матеріали всіх лекційних та практичних занять із предмета «Методика викладання української літератури» безпосередньо стосуються комплексної підготовки студентів-філологів до роботи у навчальних закладах різних рівнів акредитації через призму знайомства з історичною складовою становлення та розвитку навчальної дисципліни; її специфікою у загальноосвітній школі I-III ступенів акредитації з українською мовою навчання та навчальних освітніх закладах IV рівня; визначенні основних проблем викладання української літератури в школі та пошуку подолання всіх труднощів і проблем на цьому поприщі.

Формувати у студентів потребу на практиці ставати креативними вчителями-словесниками.

Досягти повного розуміння студентами-бакалаврами загальних засад методики викладання української літератури у школі; оволодіння основами педагогічної теорії, дидактикою, принципу логічного формування у студентів здатності до свідомого вибору засобів педагогічного впливу відповідно до різних ситуацій для успішного вирішення проблем навчання, виховання і освіти.

Забезпечення належної теоретичної і практичної підготовки студентів до подальшої роботи у школі; вироблення практичних навичок й умінь використання сучасних літературознавчих методологій в школі, зокрема психоаналізу, герменевтики, компаративістики й азів міфологічної критики.

Навчити практично реалізувати набутки загальної та вікової психології, педагогіки, історії української літератури, теорії літератури, українською культурою в цілому, мистецтвом українського народу.

Основними **цілями** вивчення дисципліни є оптимальне забезпечення студентів сучасними фундаментальними основами методики української літератури для подальшого їх використання в іпостасі вчителя української мови і літератури загальноосвітньої середньої школи чи інших навчальних закладів, які гарантують своїм випускникам атестати про здобуття середньої освіти.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики та літературного краєзнавства) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою в усній і письмовій формах.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності:

ФК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку української літератури, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

ФК 8. Здатність вільно оперувати лінгвістичною і літературознавчою термінологіями для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 13. Здатність комплексно використовувати набуті філологічні та методичні знання у практиці викладання української мови і літератури.

ФК 14. Здатність застосовувати різноманітні форми та методи викладання української мови і літератури в загальноосвітній школі, професійні знання в організації виховної діяльності в класі; здатність розуміти основні функції та завдання педагогіки школи та

специфіки діяльності педагога.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проектами під час розв'язання складних проблем у професійній діяльності в галузі української філології та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН 21. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
Практичні заняття	18
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6	014 Середня освіта. 014.01 Українська мова і література	3	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Методика як педагогічна наука. 1. Методика вивчення української літератури в школі як навчальний предмет у ВНЗ від часу власного виникнення до наших днів (дискурс). 2. Становлення, розвій, шляхи розвитку методики викладання української літератури в наш час. 3. Найбільш вагомні сучасні підручники з методики викладання української літератури для студентів-бакалаврів.	2		5
Тема 2. Особливості розвитку методики викладання української літератури в XIX ст. 1. Набутки видатних українських письменників у іпостасі методистів свого часу (Б.Грінченко, Олена Пчілка,		2	5

<p>І.Франко, С.Васильченко).</p> <p>2. Сучасні національні наукові дослідження (монографії з історії методики української літератури та підручники) з цього навчального предмета для студентів ВНЗ як майбутніх учителів-словесників</p>			
<p>Тема 3. Василь Сухомлинський-методист.</p> <p>1.Напрацювання Василя Сухомлинського з методики викладання української літератури як учителя-практика.</p> <p>2.В.Сухомлинський про різні види наочності на уроках української мови і літератури.</p> <p>3.«Учителю, ти придумав тему твору – напиши твір сам!» Методичні поради В. Сухомлинського стосовно написання учнівських творів з літератури.</p> <p>4. Аналіз книги «Серце віддаю дітям».</p>	2	2	5
<p>Тема 4. Чинні програми та діючі підручники з української літератури в школі та науково-методичні посібники для посібники для вчителів.</p> <p>1. Поняття про найновіші чинні підручники з української літератури.</p> <p>2. Посібник – не підручник, але також настільна книга вчителя.</p> <p>3. Фахова періодика з української літератури на допомогу вчителю української літератури в школі</p>		2	5
<p>Тема 5. Урок української літератури як основна форма організації навчального процесу.</p> <p>1. Специфіка уроку української літератури як уроку з найголовнішого виду мистецтва людської цивілізації.</p> <p>2. Типи уроків української літератури.</p> <p>3. Особливості лекційних форм уроків у школі. Урок-лекція як оптимальний вибір викладу вступних, оглядових та підсумкових тем.</p> <p>4. Особливості уроку-бесіди в школі. Основні ознаки евристичної бесіди.</p> <p>5. Пошукова робота на уроках української літератури.</p>	2		5
<p>Тема 6. Проблемні ситуації на уроках української літератури як форма поглибленого опанування учнями змістом і проблематикою художнього тексту.</p> <p>1. Уроки з проблемною тематикою у старших класах. Основні ознаки уроку-проблеми (на матеріалі кіноповісті О.Довженка «Україна в огні»).</p> <p>2. Урок-диспут у старших класах. Українське кіно 30 -х років Геній О.Довженка.</p> <p>3. Важелі активного плекання вчителем учнівських умінь сперечатися, відстоювати власну думку, професійно</p>	2	2	5

<p>дискутувати на уроках з почуттям такту й поваги до своїх співрозмовників та опонентів. Написання учнівського відгуку за кіноповістю О.Довженка. Вимоги. Настанови.</p> <p>4.Уроки літератури рідного краю як благодатне поле діяльності творчого вчителя. Вимоги до учнівських рецензій на фільми за творами Івана Франка, зокрема «Захар Беркут» і «Сойчине крило».</p> <p>5. Позакласна робота вчителя української мови і літератури. Колективний перегляд і обговорення у формі диспуту фільму «Вальс меланхолійний» за новелою Ольги Кобилянської «Вальс меланхолійний» (режисер – Борис Савченко, 1990)</p>			
<p>Тема 7. Інтегровані уроки та їх особливості.</p> <p>1. Бінарні уроки з української літератури.</p> <p>2. Семінарські заняття у старших класах.</p> <p>3. Комбіновані уроки з української літератури. Принципи доцільності інтерактивних методів на уроках української літератури.</p> <p>4. Диференційоване навчання на уроках української літератури. Класифікація сучасних методів і прийомів викладання української літератури в школі.</p> <p>5. Залежність вибору методів, прийомів, засобів, видів і форм роботи учнів на уроках української літератури від матеріалу уроку, вікової, психологічної і наукової підготовки учнів та конкретної мети</p> <p>6. Аналіз учителем власного проведеного уроку перед перевіряючими.</p> <p>7. Основні вимоги до присвоєння категорій вчителю української мови і літератури.</p> <p>8. Принципи самоосвіти вчителя української літератури.</p>		2	5
<p>Тема 8. Робота над художнім текстом на уроках української літератури в середніх класах загальноосвітньої школи.</p> <p>1. Читання вголос, вибіркоче читання. в особах, виразне читання – прийоми глибшого проникнення учнів у художній текст.</p> <p>2. Робота над образом-персонажем прозового твору у середніх класах</p> <p>3. Ліро-епічні тексти у середніх класах. Їх відмінність від ліричних і прозових.</p>	2	2	5
<p>Тема 9. Робота над художнім текстом на уроках української літератури в середніх класах загальноосвітньої школи</p> <p>1. Лірика в чинній програмі та підручниках «Українська література » в середніх класах.</p> <p>2. Типи уроків української літератури в середніх класах.</p> <p>3. Особливості аналізу художніх засобів на уроках</p>		2	5

української літератури в середніх класах.				
<p>Тема 10. Уроки української літератури у 7-8 класах – важливий етап переходу від простого переказу змісту прозових творів чи виразного читання віршів до текстуального аналізу художніх текстів.</p> <p>1. Найпростіший аналіз сюжету в прозових творах: поняття зав'язки, кульмінації, розв'язки (на матеріалі повісті «Тигролови» Івана Багряного).</p> <p>2. Групування персонажів (на прикладі повісті «Захар Беркут» Івана Франка).</p> <p>3. Поняття теми та ідеї твору.</p> <p>4. Інтегровані уроки (кінофільми «Захар Беркут» за повістю І. Франка та «Сіроманець» за повістю М. Вінграновського, «тигролови» за творами І. Багряного «Сад Гетсиманський» і «Тигролови»). Нове, суттєво відмінне від письменницького, режисерське вирішення колишніх літературних творів.</p>		2		5
<p>Тема 11. Уроки української літератури у 7-8 класах.</p> <p>1. Вивчення творчості Т. Шевченка у 7- 8 класах.</p> <p>2. Різні види аналізу драматичних творів у середніх класах.</p> <p>3. Поняття про ліричного героя. Різні види лірики, їх основні ознаки</p> <p>4. Роль інтерактивних технологій у шкільній практиці (як саме продуктивно використовувати у власних моделях уроків такі інтерактивні технології: а) групування, б) метод «кейс», в) «мозковий штурм», г) «плакат думок»)</p>			2	5
<p>Тема 12. Методика вивчення нової української літератури в старших класах.</p> <p>1. Особливості літературознавчого хронологічного підходу й курс української літератури в старших класах середньої школи. 2. Драма І. Котляревського «Наталка Полтавка» як перша ластівка українського театру. Риси сентименталізму. 3. Від Котляревського до Шевченка (вміння вчителя подавати учням у вигляді лекцій оглядові теми.</p>			2	5
ЗАГ.:		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – екзамен. Максимальна оцінка – 100 балів. Допуск до екзамену – максимально 50 балів (оцінки за практичні заняття – 25 балів, за контрольну роботу – 10 балів, за самостійну роботу – 10 балів), за розробку мультимедійних фрагментів – 2, за тестові завдання – 3 бали. Власне екзаменаційна робота – 50 балів. Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи.			
Вимоги до письмових робіт	Виконання контрольної роботи, що складається з теоретичного питання та практичних завдань.			
Семінарські заняття	Максимальна оцінка за кожне практичне заняття 5 балів. Отже, за всі практичні заняття можна набрати максимум 25 балів. До цих балів на практичних			

	завданнях додаються ще 3 бали за тестові завдання (при їх наявності) і 2 бали за створення мультимедійних фрагментів для практичних занять (при наявності інтерактивних засобів). За самостійну роботу можна отримати максимум 10 балів. За контрольну роботу – також 10 балів. Отже ще до екзамену можна набрати максимум 50 балів. Екзамен - також 50 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки. Враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять, при виконанні самостійної роботи..
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен. Форма здачі – письмова. Максимальна кількість балів за екзаменаційну роботу – 50 балів. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, користується правом перескладання іспиту за відомістю № 2, № 3. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи.

Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>.

Академічна доброчесність.

У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять.

Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/>.

Неформальна освіта.

Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені

Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemu тощо.

8. Рекомендована література

1. Бондаренко Ю. І. Теорія і практика навчання української літератури на філософсько-історичних засадах у старших класах загальноосвітньої школи : монографія. Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. пед. ун-ту ім. М. Гоголя, 2009. 352 с.
2. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ : Либідь, 2005. 400 с.
3. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод. посіб. / автор-уклад. О.

- Пометун, Л. Пироженко. Київ : А. П. Н., 2012. 136 с.
4. Ісаєва О. О. Концептуальні основи аналізу художнього твору в школі : наук.-теорет. зб. Тернопіль : Астон, 2016.
  5. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські обриси. Київ : ВіРА ІНСАЙТ, 2010. 444 с.
  6. Лісовський А. М. Етюди з методики викладання літератури. Київ : Ленвіт, 2013. 105 с.
  7. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. Київ : Ленвіт, 2000. 240 с.
  8. Москалець В.П. Психологія особистості: навчальний посібник / Рекомендовано міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для студентів навчальних закладів Київ : Центр учбової літератури, 2013. 415 с.
  9. Наукові основи методики літератури : посіб. для студ. вищ. навч. закладів / [за ред. Н. Волошиної]. Київ : Ленвіт, 2002. 344 с.
  10. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закладів. Київ, 2000. 317 с.
  11. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2017. 144 с.
  12. Пометун О. І. Методика навчання історії в школі. Київ : Генеза, 2019. 328 с.
  13. Пультер С. Методика викладання української літератури. Тернопіль : Підручники і посібники, 2014. 144 с.
  14. Ситченко А.Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах : навч. посіб. для студентів-філологів. Київ : Ленвіт, 2011. 291 с.
  15. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія. Київ : Каравела, 2019. 400 с.
  16. Степанишин Б. І. Література – вчитель – учень: самостійне вивчення учнями літератури. Київ : Освіта, 1993. 240 с.
  17. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник. Київ : Академія, 2012. 312 с. Серія («Альмамагер»).
  18. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція: монографія. Київ : Міленіум, 2012. 320 с.
  19. Тягло О. В. Критичне мислення : навч. посіб. Харків : Основа, 2008. 189 с.
  20. Уліщенко В. Теорія і практика інтерсуб'єктного навчання української літератури в школі: монографія. Київ : Вид-во НПУ імені МП Драгоманова, 2011. 486 с.

Слоньовська Ольга Володимирівна
кандидат педагогічних наук, професор